www.turkishstudies.net/turkishstudies

Turkish Studies

eISSN: 1308-2140

Research Article / Araştırma Makalesi

KKTC'deki Ergen Gençlerin Siyasal Katılım Düzeyleri ve Biçimleri: 9 Yıllık Kohort Çalışması*

The Adolescent Youngsters' Levels and Forms of Political Participation in TRNC: A 9-Year Cohort Study

Bülent Evre**

Abstract: This study aims to identify whether the levels of political participation and attitudes of the adolescent youngsters in Turkish Republic of Northern Cyprus have changed over time or not, and if changed, to determine the direction of change. The study also explores whether the adolescent youngsters' political participation and attitudes differ in accordance with their demographic properties. The data of the research were collected by face to face questionnaire from two cohort groups attending high school as 9th and 12th grade students at the ages of 15 and 18 in 2007 and 2016. The data obtained with cohort sampling were statistically measured through wilcoxon signed rank test, percentage test and cross-tabulation analysis. According to research findings, it has been reported that the levels of adolescent youngsters' political participation and some forms of that have declined in 2016 with compared to 2007. With regard to the forms of political participation, the levels of voting intention and displaying a political party symbol have declined. Furthermore, It was also found that adolescent youngsters' attitudes towards voting differed according to some of their demographic characteristics. Within this framework, it was reported that the adolescents' voting intentions varied depending on age and gender variables. In terms of voting, a significant difference was found between adolescents aged 15 years and those aged 18 years. Accordingly, 18-year-old adolescents have a relatively higher mean of voting intention compared to 15-year-old ones. Similarly, depending on the variable of gender, it was found that female adolescents had higher intentions to vote than male adolescents. Nevertheless, it was reported that male adolescents had higher participation in displaying a political party symbol than female adolescents. Furthermore, period effect is offered as an explanation for the decline in the level of political participation between two adolescent cohorts with the same characteristics between 2007 and 2016.

Structured Abstract: Introduction Political participation of young people is important for the future of democracy. However, much research on the political participation display that young people have less interest

*Bu çalışma, "KKTC'deki Liseli Gençlerin Siyasal Katılımı ve Tutumları: 9 Yıllık Kohort Çalışması" başlıklıyla, *ICOAEF' 19 V. International Conference on Applied Economics and Finance & Extended with Social Sciences*, Girne, 9-11 Nisan 2019'da sunulmuş bildirinin, genişletilmiş ve gözden geçirilmiş halidir. Ayrıca bu çalışmanın verilerinin toplanmasında katkı ve yardımlarını esirgemeyen değerli doktora öğrencim Savaş Toksöz'e teşekkürü bir borç bilirim.

** Prof. Dr., Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü.

Prof. Dr., Bahçeşehir Cyprus University, Economics, Administrative and Social Sciences Faculty, Department of Political Science and International Relations.

ORCID 0000-000288514510

bulent.evre@baucyprus.edu.tr

Cite as/ Atıf: Evre, B. (2020). KKTC'deki ergen gençlerin siyasal katılım düzeyleri ve biçimleri: 9 yıllık Kohort çalışması. *Turkish Studies*, 15(3), 1865-1888. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.40241>

Received/Geliş: 20 Decenber/Aralık 2020

Checked by plagiarism software

Accepted/Kabul: 20 June/Haziran 2020

Published/Yayın: 25 June/Haziran 2020

Copyright © MDE, Turkey

CC BY-NC 4.0

and participation in politics than adults. It is noteworthy that the participants in the literature on youth political participation are mainly young people from developed countries. On the other hand, relatively little attention has been paid to the research of political participation of young people in developing countries. Likewise, the Turkish research literature on the youth political participation of young people has concentrated predominantly on young adults and subsequently has neglected adolescents' political behaviors. During adolescence which is a transition period between childhood and adulthood, adolescents try to develop an independent identity and their own political personality. The political attitudes of adolescent youth are matured in this period. Thus, it is significant to explore adolescents' experiences and attitudes toward political participation.

Although there are multiple definitions of political participation, the concept refers to the individuals' consciousness or volunteering activities with the aim of influencing politics directly or indirectly. Accordingly, political participation can be defined in its broadest sense as the activities of citizens aiming to influence politics. Within this framework, there are various ways of directly or indirectly influencing or participating in politics. Today political participation covers a wide range of activities from voting, to signing petitions, and boycotting to demonstration. There are also various classifications regarding the forms of political participation that span such a wide range of activities. One of them is between traditional and non-traditional forms of political participation.

Conventional political participation includes legitimate or institutional forms of political participation such as voting, working for a party or candidate, persuading others how to vote, attending rallies, joining a party, donating money to a party or candidate. On the other hand, non-conventional political participation refers to political forms of activity such as protests or demonstrations, which are not compatible with existing laws and traditions.

While both modes of political participation occur within the democratic political system, conventional political participation is central to the legitimacy and sustainability of the system. Therefore, this study, takes the adolescents' forms of political participation in TRNC under the category of conventional political participation.

The Aim of the Study

This study aims to identify whether the levels of political participation and attitudes of the adolescent youngsters in TRNC have changed over time or not, and if changed, to determine the course of change. The study also explores whether the adolescent youngsters' political participation and attitudes differ in accordance with their demographic properties.

Methodology

The universe of this study consists of all adolescent youth in the TRNC. Taking into account that adolescents' interest in politics begin to increase especially in highschool, The attitudes and behaviors toward the political participation of 15-year-old adolescents attending the 9th grade which is the first stage of high school and 18-year-old adolescents attending the 12th grade, which is the last stage of highschool, are the unit of analysis in this study. The data of the research were collected by face to face questionnaire from two cohort groups attending high school as 9th and 12th grade students at the ages of 15 and 18 in 2007 and 2016. The items of the scale of political participation used by Andolina et al. (2003) were selected and modified for the adolescent youth in TRNC. The data obtained with cohort sampling were statistically measured through wilcoxon signed rank test, percentage test and cross-tabulation analysis.

Research Findings

According to research findings, the levels of adolescent youngsters' political participation and some forms of it have declined in 2016 with compared to 2007. This finding is consistent with the declining trend of youth political participation in the developed countries. In other words, this finding reveals that the hypothesis that young people's interest and participation in politics has fallen is not limited to developed countries, and especially applies to the TRNC which lacks international recognition and suffers from isolation.

With regard to the forms of political participation, the levels of voting intention and displaying a political party symbol have declined. Furthermore, it was also found that adolescent youngsters' attitudes towards voting differ according to some of their demographic characteristics. Within this framework, it was reported that the adolescents' voting intentions differ depending on age and gender variables. In terms of voting, a significant difference was found between adolescents aged 15 years and those aged 18 years. Accordingly, 18-year-old adolescents have a relatively higher mean of voting intention compared to 15-year-olds. The

finding that the increase in the intention to vote increased with age is consistent with the literature. However, this hypothesis may be valid for explaining the political participation levels of adolescents with age differences.

The decline in the level of political participation of two adolescent cohorts with the same characteristics between 2007 and 2016 can be explained by a period effect. In this framework, a few psycho-political factors that may adversely affect political participation in the period 2007-2016 are identified. The psycho-political factors are related firstly to the feeling of frustration about the solution of the Cyprus problem affecting the life of Turkish Cypriots; secondly to the sense of insecurity towards political institutions in the TRNC, which is directly relevant to political participation, and thirdly to the level of satisfaction of Turkish Cypriots regarding life in general. There is a close relationship between these factors and the level of participation in elections. Thus, there is a parallelism between the decline in the general political participation level of adolescent youths aged 15-18 years old from 2007 to 2016 and the dramatic decrease in the participation rate in both the Presidential Elections and the General Elections in the TRNC. In this respect, it can be said that the dramatic decline in voting behavior is not limited to adolescent youth, but is related to the period effect that covers the whole society.

Similarly, depending on the variable of gender, it was found that female adolescents had higher intentions to vote than male adolescents. This finding is striking as it is not compatible with the traditional hypothesis that women tend to vote less than men. Yet, the finding that voting intentions vary by gender in favour of female adolescents, is supported by evidence from recent studies which suggest that the gender gap in voting has decreased and intergenerational differences have emerged, especially in developed democracies since the mid-1990s. Nevertheless, it was reported that male students had higher participation in displaying a political party symbol than female students. This finding confirms the hypothesis that men are higher than women, especially in political participation.

Conclusion

It was revealed that the issue of political participation is not only a problem with adolescent youth in the TRNC, but in fact concerns the general population. Moreover, this finding displays that the declining trend in the level of political participation is not only limited to developed countries, but also in the case of TRNC as a developing democratic country. The findings of the study also contain some practical implications. The gradual decrease in the level of political participation in society may lead to the legitimacy crisis of representative democracy. The future of a political system which loses its acceptability especially in the eyes of young people may also be at risk. In terms of practical implications in the case of TRNC, the decline in the level of political participation of adolescent youth and the attitudes of the future generations towards political participation will gain significance depending on what kind of political socialization process the young people will go through.

Keywords: political participation, voting, adolescents, youngsters in TRNC, cohort study

Öz: Bu çalışma, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki ergen gençlerin siyasal katılım düzeylerinin ve buna yönelik tutumlarının zaman içerisinde değişip değişmediğini ve eğer değişim varsa, bu değişimin yönünü tespit etmeyi amaçlamaktadır. Söz konusu çalışmada ayrıca, siyasal katılım ve tutumlardaki değişimin, ergen gençlerin demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı da araştırılmaktadır. Çalışmanın verileri, yüz yüze anket tekniğiyle 2007 ve 2016 yıllarında dokuzuncu ve onikinci sınıflara devam eden 15 ve 18 yaşlarındaki ergenlerin oluşturduğu iki kohort gruptan toplanmıştır. Kohort örneklemiyle elde edilen veriler, istatistiksel olarak wilcoxon işaretli sıralar testi, yüzdelik testi ve çapraz tablolama analiziyle ölçülmüştür. Araştırma bulgularına göre, ergen gençlerin siyasal katılım düzeyleri ve bazı biçimleri arasında, 2007 yılına kıyasla 2016 yılında düşüş olduğu kaydedilmiştir. Siyasal katılım biçimleriyle ilişkili olarak, oy verme niyeti ve siyasal bir partinin simgesini taşıma düzeylerinde düşüş gerçekleşmiştir. Ayrıca ergen gençlerin oy vermeye ilişkin tutumlarının, bazı demografik özelliklerine göre farklılaştığı da tespit edilmiştir. Bu çerçevede ergen gençlerin oy verme niyetlerinin, yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılaştığı kaydedilmiştir. Oy verme konusunda, 15 yaşındaki ergen gençler ile 18 yaşındaki gençler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre 18 yaşındaki ergen gençlerin oy verme niyetlerinin ortalaması, 15 yaşındakilere kıyasla görece olarak daha yüksektir. Keza cinsiyet değişkenine bağlı olarak, kız ergenlerin, erkek ergenlere kıyasla oy verme niyetlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, siyasal bir partinin simgesini taşıma konusunda, erkek

ergenlerin, kız ergenlere kıyasla daha yüksek bir katılım sergiledikleri kaydedilmiştir. Ayrıca aynı özelliklere sahip iki ergen kohortun 2007 ile 2016 yılları arasındaki siyasal katılım düzeylerindeki düşüş, dönem etkisiyle açıklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: siyasal katılım, oy verme, ergenler, KKTC'deki gençler, kohort çalışması.

Giriş

Siyasal katılım, demokratik süreçlerin temel unsuru olarak, yurttaşların sisteme yönelik taleplerinin iletilmesinde, yöneticilerin seçilmesinde ve sistemin meşruiyetinin üretilmesinde kilit bir rol oynamaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerdeki siyasal katılımın giderek düşmesi, demokratik sisteme zarar verebilecek ciddi bir tehlike olarak görülmektedir (Putnam, 2000; Verba, 2003; Macedo, 2005; Dalton, 2004; Parvin, 2018). Bu bağlamda gençlerin siyasal katılımı, demokrasinin geleceği bakımından önem taşımaktadır. Ancak gelişmekte olan ülkelerdeki gençlerin siyasal katılımı üzerine yapılan çalışmalarda, gençlerin, yetişkinlere kıyasla siyasete daha az ilgi gösterdikleri ve daha az katıldıklarına dikkat çekilmektedir (Furlong ve Cartmel, 2007; Quintelier, 2007; Henn ve Foard, 2012; Sloam, 2016). O bakımdan gençlerin siyasal katılım düzeylerinin giderek düşmesi, demokratik sistemin geleceğine ilişkin kaygıları daha da artırmaktadır.

Gençlerin siyasal katılımına ilişkin literatürdeki çalışmaların katılımcılarının, ağırlıklı olarak gelişmiş ülkelerdeki gençlerden olduğu dikkat çekmektedir. Buna karşılık gelişmekte olan ülkelerdeki gençlerin siyasal katılımına, akademik çalışmalarda gösterilmekte olan ilgi ve bu konudaki çalışmalar görece sınırlı kalmaktadır (Sönmez, 2013; Waller, 2013; Oinas vd., 2018; Onodera vd., 2018). Keza Türkçe literatürdeki gençlerin siyasal katılımına ilişkin ampirik çalışmaların gerek nicelik olarak az olması gerekse özellikle genç yetişkinler üzerinde yoğunlaşması (Erdoğan, 2003; Bozan, 2013; Gökçe vd., 2017; Göktoğa ve Batar, 2017), ergenlerin siyasal davranışlarının ihmal edildiği, ciddi bir boşluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede çalışmanın hem gelişmekte olan ülkelerdeki siyasal katılım ilişkine literatüre, KKTC örneği üzerinden, hem de Türkçe literatürde ihmal edilen ergenlerin siyasal katılımı konusuyla katkı yapılacağı düşünülmektedir.

Çocukluk ile erişkinlik arasında bir geçiş dönemi olan ergenlikte, ergenler, bağımsız bir kimlik geliştirmeye çalışırken, aynı biçimde kendilerine özgü siyasal kişiliklerini de geliştirmektedirler (Jennings ve Niemi, 1974:22). Ergen gençlerin siyasal tutumları da bu dönemde olgunlaşmaktadır (Rekker, 2015). Dolayısıyla ergenlerin siyasal katılım deneyimleri ve buna ilişkin tutumlarının araştırılması önemlidir.

Bu çalışmanın amacı, gelişmekte olan ve hatta izolasyon altında bir ülke olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)'ndeki ergen gençlerin siyasal katılım düzeylerinin değişip değişmediğini ve eğer değişim varsa, bu değişimin yönünü tespit etmektir. Çalışmada ayrıca, siyasal katılım ve tutumlardaki değişimin, ergen gençlerin demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı da araştırılmaktadır. Bu bağlamda şu hipotezler sınanmaktadır:

H1: KKTC'deki ergen gençlerin 2016 yılındaki genel siyasal katılım düzeyi, 2007 yılına kıyasla düşmüştür.

H2: KKTC'deki ergen gençlerin bir siyasal katılım biçimi olarak oy verme niyetleri azalmıştır.

H3: KKTC'deki ergen gençlerin bir siyasal katılım biçimi olarak siyasal parti simgesi taşıma düzeyi düşmüştür.

H4: KKTC'deki ergen gençlerin oy verme istekleri, yaş değişkeninin ilerlemesine bağlı olarak artmaktadır.

H5: KKTC'deki ergen gençlerin 2007 ile 2016 yılları arasındaki genel siyasal katılım düzeylerindeki düşüşte, dönem etkisi bulunmaktadır.

H6: KKTC'deki ergen gençlerin oy verme tutumları, cinsiyet değişkenine bağlı olarak farklılaşmaktadır.

H7: KKTC'deki ergen gençlerin bir siyasal katılım biçimi olarak siyasal parti simgesi taşımaları, cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır.

Siyasal Katılım Kavramı

Siyasal katılım konusunda çeşitli tanımlar olmamakla birlikte, söz konusu kavramın içeriğini oluşturan siyasal faaliyetlerin, öncelikle bireylerin bilinçliliğine (Townsend, 1969:4) veya gönüllülüğüne dayanması ve siyaseti doğrudan veya dolaylı olarak etkilemeye yönelik (Kaase ve Marsh, 1979:42) olması gerekmektedir. Bu çerçevede siyasal katılım, en geniş anlamda, siyaseti etkilemeye yönelik yurttaşların faaliyetleri olarak tanımlanabilir (van Deth, 2014:351).

Bu bağlamda siyaseti doğrudan veya dolaylı olarak etkilemenin veya siyasete katılmanın birçok farklı biçimleri olabilmektedir. Günümüzde siyasal katılım; oy vermektan, dilekçe imzalamaya, boykot etmekten, gösteri yapmaya kadar geniş bir faaliyet alanını kapsamaktadır. Bu denli geniş bir faaliyet alanına yayılan siyasal katılım biçimlerine ilişkin çeşitli sınıflandırmalar da yapılmaktadır (Sabucedo ve Arce, 1991; Vissers ve Stolle, 2014). Bunlar arasında en yaygın olanı, geleneksel ile geleneksel olmayan siyasal katılım tarzları arasında yapılmaktadır. Geleneksel siyasal katılım tarzı, normal veya meşru kabul edilen; oy vermek, bir parti veya aday için çalışmak, başkalarını nasıl oy vereceği konusunda ikna etmek, mitinglere katılmak, bir partiye katılmak, partiye veya adaya para yardımında bulunmak veya siyasal bir görev için aday olmak gibi kurumsal siyasal katılım biçimlerini içermektedir (Verba ve Nie, 1972; Milbrath, 1981:205-206).

Buna karşılık geleneksel olmayan siyasal katılım tarzı, belirli bir siyasal sistem içerisinde kabul görmüş olan, yasalarla ve geleneklerle uyumlu olmayan, protesto veya gösteri gibi siyasal davranış biçimlerini tanımlamaktadır (Kaase ve March, 1979). Geleneksel olmayan katılım, aynı zamanda kurumsal olmayan siyasal katılım olarak da adlandırılmaktadır. Bu tarz katılımın, geleneksel siyasal katılımdan farklılaşan bir özelliği de, siyasal sistemle mesafeli olması ve siyasal kararlar üzerinde dolaylı bir etki yaratmaya çalışmasıdır (Marien, 2010:188). Demokratik siyasal sistem içerisinde her iki siyasal katılım tarzı yer bulmakla birlikte, sistemin meşruiyeti ve sürdürülebilirliği bakımından geleneksel siyasal katılım tarzının merkezi bir yeri bulunmaktadır.

O bakımdan bu çalışmada, KKTC'deki ergen gençlerin siyasal katılım düzeyleri ve demografik özellikleri ile olan ilişkisi, geleneksel siyasal katılım tarzı bağlamında ele alınmaktadır. Ayrıca ergen gençlerin, geleneksel siyasal katılım biçimlerinin kendi içinde sınıflandırılmasında, Milbrath'ın klasikleşmiş çalışmasında özellikle siyasal faaliyetlerin zorluk dereceleri hesaba katılarak kolaydan zora doğru hiyerarşik bir biçimde yapılan sınıflandırma izlenmektedir. Buna göre en kolay oy vermektan, en zor siyasal bir makama gelmeye kadar geniş bir yelpazeye yayılan siyasal faaliyetler; izleyici (spectator), geçiş (transitional) ve mücadeleci (gladiator) faaliyetler olmak üzere üç ayrı gruba ayrılmaktadır. Oy vermek, siyasal tartışmaya girmek, birisini siyasal iknaya çalışmak, siyasal simge taşımak, "izleyici" siyasal faaliyetlere denk düşerken; yetkili birisiyle iletişim kurmak, bir partiye bağış yapmak, siyasal bir mitinde katılmak, "geçiş" faaliyetleri grubuna ve seçim kampanyasında görev almak, aktif parti üyesi olmak, siyasal bir makam için aday olmak ve siyasal bir makama gelmek, "mücadeleci" faaliyetler grubuna girmektedir (Milbrath, 1965:18). Bu çerçevede KKTC'deki ergen gençlerin 15-18 yaş aralığı dikkate alınarak, siyasal katılım biçimlerinin ve düzeylerinin ölçülmesinde, ağırlıklı olarak "izleyici" olarak sınıflandırılan siyasal faaliyet türleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bununla birlikte, KKTC'deki seçim dönemlerinde yaygın olarak gözlemlenebilen gerek yol kavşaklarında gerekse mitinglerdeki bayrakların, yetişkinlerin yanı sıra gençler tarafından da sallanması, mücadeleci faaliyetler

grubundan özellikle, seçim kampanyasında görev almanın göstergesi olarak görülebilir. O bakımdan ergen gençlerin izleyici siyasal katılım biçimlerinin yanı sıra, mücadeleci faaliyetlerden, seçim kampanyasında görev alıp almadıkları da araştırılmaktadır. Ayrıca en kolay siyasal katılım biçimi olan oy vermek, söz konusu ergenlerin 15-18 yaş aralığında olmaları ve henüz oy vermemiş olmaları göz önüne alınarak, oy verme konusundaki tutumları, yani oy verme niyetinde olup olmadıkları üzerinden ölçülmeye çalışılmıştır.

Siyasal Katılım ve Yaş İlişkisi

Geleneksel siyasal katılımın önde gelen biçimlerinden biri olan oy verme davranışı ile yaş arasındaki ilişki üzerine yapılan ampirik çalışmalarda, söz konusu iki değişken arasında güçlü bir korelasyon olduğu bulunmuştur. Oy verme ile yaş arasındaki ilişki özellikle hayat döngüsü teziyle açıklanmaktadır. Buna göre siyasal katılım, yaşı ilerlemesine bağlı olarak artmakta ve orta yaşta zirveye ulaşmaktadır; fakat yaşlılıkta, yeniden düşüşe geçmektedir (Verba ve Nie, 1972; Milbrath, 1981:227-228). Bu bağlamda gençlerin siyasal katılımına ilişkin çalışmalarda, özellikle ergenlerin oy vermeye ilişkin tutumlarının yaşa bağlı olarak değiştiği yönünde güçlü bulgular bulunmaktadır (Highton ve Wolfinger, 2001; Blais vd., 2004, Goerres, 2007; Ataman, 2017). Ancak yaşı kendi başına yeterli olmadığı yönünde de iddialar bulunmaktadır. Oy vermek için öncelikle oy verme hakkına sahip olmak gerekmektedir. O bakımdan oy verme imkanına sahip olan ergenlerin, oy verebildikleri de görülmektedir. Örneğin Avustralya'da 16-17 yaşlarındaki gençlerin siyasete olan ilgileri düşük iken, oy verme yaşının 16'ya indirilmesinden sonra, aynı yaş grubundaki gençlerin siyasal ilgilerinin arttığı ve oy verdikleri gözlenmiştir (Zeglovits ve Zandonella, 2013).

Siyasal Katılımda Kuşak Farkı

Siyasal katılım sürecindeki gruplar arası farklılıklar, sadece yaşa bağlı olarak açıklanamamaktadır; bunun yanı sıra kuşaklar arası fark da özellikle son dönemdeki çalışmalarda giderek daha fazla kabul görmektedir. Kuşak etkisi olarak da bilinen bu teze göre, yeni kuşakların tanık oldukları büyük tarihsel dönüşümler, siyasal katılım biçimleri üzerinde de etkili olmaktadır. Buna göre kuşak farklılıkları daha çok uzun süreli etkisi olan savaşlar veya siyasal rejim değişiklikleri gibi büyük tarihsel olaylardan kaynaklanmaktadır. Bu tür tarihsel olaylardan etkilenen insan grupları, siyasal kuşaklar olarak da adlandırılmaktadırlar (García-Albacete, 2014:99). Bu çerçevede siyasal sosyalleşmeye bağlı olarak şekillenen siyasal katılım biçimlerindeki farklılaşmalar (Jennings ve Niemi, 1981), gençlerin oy verme düzeylerindeki düşüş (Blais vd., 2004, Franklin, 2004; Blais ve Rubenson, 2012; Grasso, 2019) ve gençlerin siyasal aktivizmi (İnan ve Grasso, 2017) kuşak farkının etkisiyle açıklanmaktadır.

Siyasal Katılımda Dönem Etkisi

Siyasal katılım olgusunda, yaş veya kuşakların yanı sıra, kimi zaman belirli bir tarihsel dönem içerisinde yer alan bütün gruplar etkilenebilmektedirler. Bu bağlamda siyasal katılım düzeyi üzerindeki tarihsel etki, "dönem etkisi" olarak kavramlaştırılmaktadır. Dönem etkisi, bütün grupları benzer bir biçimde etkilemekle birlikte, farklı yaş gruplarında veya kuşaklarda, farklı düzeylerde de bulunabilmektedir (Cutler ve Bengtson, 1974:168-170). Ancak bir dönem içerisinde ortaya çıkan toplumsal ve siyasal olaylar, yetişkinlerden çok gelişme sürecinde olan özellikle genç gruplar üzerinde daha uzun süreli etkilere sahiptir (García-Albacete, 2014:55). Örneğin, küreselleşmenin, ulusal devletlerin otoritesini sarstığı ve güvenilirliğini erozyona uğrattığı iddialarına bağlı olarak, başta gençler olmak üzere bütün yaş gruplarının siyasal kayıtsızlık duygularındaki artış ve oy vermeme eğilimi, dönem etkisi olarak değerlendirilmektedir (Maggini, 2017:44).

Siyasal Katılım ile Cinsiyet İlişkisi

Cinsiyet, siyasal katılım düzeyinin etkilendiği değişkenlerin başında gelmektedir. Bu konudaki tartışmalar, iki ana gruba ayrılabilir. Birincisi, geleneksel olarak kadınların, erkeklere kıyasla siyasete daha az ilgi gösterdikleri ve siyasete katılım düzeylerinin daha düşük olduğu

iddiasına dayanmaktadır. Oy verme, siyasal mitinge katılma, kampanya çalışmalarında gönüllü olma, siyasal simge taşıma veya siyasal bir kampanya için bağışta bulunma gibi geleneksel siyasal katılım biçimlerinin düzeyleri, cinsiyet değişkenine göre farklılaşmaktadır. Buna göre kadınların, erkeklere kıyasla daha düşük bir katılım gösterdikleri dikkat çekmektedir. Ancak bilgi düzeylerinin artmasına bağlı olarak, kadınların geleneksel katılım biçimlerinde, erkeklerden daha çok siyasete katılabildiklerine yönelik bulgular da vardır (Condercin ve Jones-White, 2011). Benzer bir biçimde, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bilinç ile siyasal katılım arasında da yakın bir ilişki bulunmuştur. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik algının yüksek olduğu kadınlar, daha çok siyasetle uğraşma eğilimi göstermektedirler (Bernstein, 2005). Özellikle oy verme açısından geleneksel hipotez, kadın ve erkek seçmenlerin oy verme davranışları arasında, genellikle anlamlı farklılık bulunduğu ve bu farklılığın kadınların aleyhine olduğu yönündedir (Studlar vd., 1998). Cinsiyet değişkenine bağlı siyasal katılımı konusundaki diğer iddia ise kadınların siyasal katılım konusunda kaydetmiş oldukları gelişmelerin altını çizmektedir. Bu bağlamda özellikle 1990'ların ortalarından itibaren gelişmiş demokrasilerde oy verme davranışındaki cinsiyet farklılığının artık azaldığı ve kuşaklar arası farklılıkların ortaya çıktığı öne sürülmektedir (Conway vd., 1997; Verba vd., 1997; Inglehart ve Norris, 2000; Norris, 2002).

Gençlerin cinsiyet bakımından siyasal katılımı üzerine yapılan çalışmalarda da aynı şekilde hem cinsiyet farklılığına hem de cinsiyet farklılığının kapandığına vurgu yapan çalışmalar bulunmaktadır. Bu çerçevede cinsiyet farklılığına vurgu yapanlar, erkek ergenlerin, kız ergenlere kıyasla siyasetle daha çok ilgilendikleri ve oy vermeye eğilimli olduklarını öne sürmektedirler (Jenkins, 2005; Briggs, 2008). Buna karşılık, ergen gençler arasındaki cinsiyet farklılığının azaldığına dikkat çeken bazı çalışmalarda kız ergenlerin erkeklere göre siyasetle daha az ilgilenmelerine rağmen, oy verme konusunda aynı düzeyde değer verdikleri (Mayer ve Schmidt, 2004) veya ergenlerin, siyasal ilgi ve oy verme niyetlerinde, cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı öne sürülmektedir (Cicognani vd., 2012).

Metodoloji

Bu çalışmanın evrenini, KKTC'deki bütün ergen gençler oluşturmaktadır. Ergenlerin yaş aralığı konusunda bir uzlaşma olmamakla birlikte, Birleşmiş Milletler tarafından 10-19 yaş aralığındaki gençler, ergen kategorisinde kabul edilmektedir (UNICEF, 2011). Ancak ergen gençlerin siyasete yönelik ilgilerinin, özellikle lise döneminde artmaya başladığını (Jennings ve Niemi, 1974:255) hesaba katarak, bu çalışmada lisenin ilk aşaması olan 9. sınıfa devam etmekte olan 15 yaşındaki ve lisenin son aşaması olan 12. sınıfa giden 18 yaşındaki ergen bireylerin siyasal katılıma ilişkin tutum ve davranışları, bu çalışmanın analiz birimini oluşturmaktadır.

Çalışmada, iki ayrı ergen kohort gruba dayalı örnekleme gidilmiştir. Birinci kohort grubu 2007-2008 Güz Döneminde liseye giden 720 (%43'ü 9. sınıf %57'si 12. sınıf), diğer kohort grubunu ise 2016-2017 Güz Döneminde liseye devam eden 644 (%42,7'si 9. sınıf %57,3'ü 12. sınıf) öğrenciden oluşmaktadır. Söz konusu kohort gruplara, KKTC'deki bütün ilçe ve bucaklarda bulunan her devlet lisesine gidilerek, ziyaret sırasında sınıfta bulunan öğrencilerden rastlantısal olarak bir 9. sınıf bir de 12. sınıf seçilerek, sınıfta bulunan bütün öğrencilere, anket dağıtılmış ve doldurmaları istenmiştir.

2007 yılında ankete katılan öğrenci kohortunun sosyo-demografik özelliklerine bakıldığında; yaş olarak %43'ünün 15 yaşında, %57'sinin 18 yaşında, cinsiyet bakımından %58,7'sinin (421) kız, %41,3'ünün (296) erkek, doğum yeri açısından %79,1'i (567) Kıbrıs, %18,3'ü (131) Türkiye, %2'si (14) İngiltere ve %0,7'si (5) diğer ülkede doğumlu oldukları ve ikamet yeri bakımından %14,9'u (107) Lefkoşa, %14,9'u (107) Gazimağusa, %16,6'sı (119) Girne, %15,9'u (114) Güzelyurt, %0,4'ü (3) Geçitkale, %1,9'u (14) Değirmenlik, %31,4'ü (226) köyde ikamet ettikleri görülmektedir.

2016 yılındaki diğer öğrenci kohortunun sosyo-demografik profiline göre ise katılımcıların yaş bakımından %42,7'sini 15 yaşında, %57,3'ünü 18 yaşındaki, cinsiyet açısından %59,3'ünü (380) kız, %40,7'sini (261) erkek; doğum yeri bakımından %71,5'ini (460) Kıbrıs, %22,4'ünü (114) Türkiye, %3'ünü (19) İngiltere ve %3,1'ini (20) diğer ülke doğumlu ve ikamet yeri bakımından %15,3'ünü (98) Lefkoşa, %8,6'sını (55) Gazimağusa, %4,7'sini (30) Girne, %3,9'unu (25) Güzelyurt, %0,2'sini (1) Geçitkale, %0,8'ini (5) Değirmenlik, 1,4'ünü (9) Akdoğan ve %25,1'ini (116) köyde oturan öğrenciler oluşturmaktadır.

Anket soruları iki temel bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde katılımcıların sosyo-demografik bilgileri için çoktan seçmeli sorulara; ikinci bölümde de siyasal katılım konusundaki tutum ve davranışları için ikili (evet/hayır) ve üçlü (asla/bazen/sıklıkla) likert tipi sorulara yer verilmiştir.

Bu çerçevede Andolina vd. (2003) tarafından kullanılan siyasal katılım ölçeğinden, Milbrath'ın (1965) sınıflandırması da dikkate alınarak, özellikle ergen gençlere uygulanabilecek siyasal faaliyetlere ilişkin maddeler seçilmiş ve modifiye edilmiştir. İzleyici siyasal faaliyetler grubuna giren oy vermeye yönelik tutum, “Önümüzdeki genel veya yerel seçimlerde oy kullanmak istiyor musunuz?”, siyasal tartışma yapma “Arkadaşlarınızla siyasal konularda ilgili tartışmalar yapıyor musunuz?”, siyasal iktidara çalışma “Herhangi bir siyasal parti veya aday için bir arkadaşınızı ikna etmeye çalıştınız mı?”, siyasal parti simgesi taşıma “Herhangi bir siyasal partinin amblemini, simgesini veya çıkartmasını (sticker) hiç kullandınız mı?” ve mücadeleci siyasal faaliyetlerden olan seçim kampanyasında aktif görev alma “Herhangi bir siyasal partinin veya adayın seçim kampanyasında hiç aktif görev aldınız mı?” sorularıyla ölçülmüştür.

Araştırmada kullanılan anket formunun güvenilirliği için iç tutarlılık testi uygulanmış ve Cronbach's alfa değeri 0.78 olarak hesaplanmıştır. Buna göre araştırmada kullanılan ölçek güvenilir bulunmuştur. Ayrıca çalışmada kullanılan verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek için Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Söz konusu test sonuçlarına göre bağımlı değişkenlerin normal dağılım göstermediği ($p=0.000$) hesaba katılarak, parametrik olmayan istatistiksel testler yapılmıştır.

Bu kapsamda 2007 yılındaki öğrenci kohortu ile 2016 yılındaki öğrenci kohortunun siyasal katılım seviyelerinde istatistiksel olarak herhangi bir fark olup olmadığının ölçülebilmesi için wilcoxon işaretli sıralar testine başvurulmuş ve grupların siyasal katılım düzeylerinin yüzdelik dağılımları yüzdelik testi ile belirlenmiştir. Ayrıca ergen gençlerin siyasal katılım düzeylerinin, sosyo-demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilebilmesi için çapraz tablolama analizleri yapılmıştır.

Bulgular

Tablo 1: Ergen gençlerin 2007-2016 Yılları Arasında Değişen Siyasal Katılım Düzeyleri ve Biçimleri

2007-2016	N	SO	Sıra Top.	Z	P
(Genel Siyasal Katılım)					
Negatif sıra	244	249,01	55778,00		
Pozitif sıra	311	281,68	87602,00	-4,487	0.000
Eşit	108				
(Oy verme)					
Negatif sıra	124	164,00	0336,00		
Pozitif sıra	203	164,00	33292,00	-4,369	0.000
Eşit	309				
(Siyasal tartışma yapma)					
Negatif sıra	183	202,66	37087,50		

Pozitif sıra	209	191,10	39940,50	-,664	0.507
Eşit	246				
(Siyasal iknaya çalışma)					
Negatif sıra	70	80,00	5600,00		
Pozitif sıra	89	80,00	7120,00	-1,507	0.132
Eşit	481				
(Siyasal parti simgesi taşıma)					
Negatif sıra	90	147,00	13230,00		
Pozitif sıra	203	147,00	29841,00	-6,602	0.000
Eşit	344				
(Seçim kampanyasında aktif görev)					
Negatif sıra	57	65,00	3705,00		
Pozitif sıra	72	65,00	4680,00	-1,321	0.187
Eşit	508				

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi, ergen gençlerin 2007 ile 2016 yılları arasındaki genel siyasal katılım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Buna göre 2016 yılındaki ergen gençlerin siyasal katılım düzeyinde düşüş meydana gelmiştir ($z=-4,487$, $p=0.000$). Diğer yandan siyasal katılım biçimleri açısından bakıldığında, seçim kampanyasında aktif görev alma, herhangi biriyle siyasal tartışmaya girme ve ikna etmeye çalışma konularında istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamakla birlikte, Oy verme ($z=-4,369$, $p=0.000$) ve herhangi bir siyasal partinin simgelerini taşıma ($z=-6,602$, $p=0.000$) konularındaki siyasal katılım düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 2: Ergen gençlerin 2007-2016 Yılları Arasında Düşüş Yaşanan Siyasal Katılım Biçimlerinin Yüzdelikleri

Yıl	Frekans		Yüzdelik	
	2007	2016	2007	2016
Oy verme	+476	345	66,5	54,1
	-240	293	33,5	45,9
Siyasal parti simgesi taşıma	+303	157	42,3	24,5
	-414	483	57,7	75,5

2007 yılındaki siyasal katılım düzeyi ile 2016 yılındaki bazı siyasal katılım biçimleri arasında tespit edilen farklılıkların yüzdeliklerine göre, ergen gençler; oy verme tutumu konusunda, 2007'de %65 oranında oy vermek isterken, 2016 yılında bu oran %54'e gerilemiştir. Keza oy vermek istemeyenlerin oranı 2007'de %33,5 iken, 2016'da bu oran %45'e yükselmiştir. "Herhangi bir siyasal partinin amblemini, tişörtünü veya bayrağını hiç kullandınız mı?" sorusuna karşılık olarak ergen gençler 2007'de %42,3 oranıyla "evet" derken, bu oran 2016'da %24,5'e gerilemiştir. Benzer bir biçimde aynı soruya «hayır» cevabını veren gençlerin 2007'deki oranı %57,7 iken, 2016'da bu oranın %75,5'e yükseldiği görülmektedir.

Tablo 3: Oy Vermenin Yaş ve Cinsiyetle Olan İlişkisi

Yaş	Frekans		Yüzdelik		X ₂	P
	15	18	15	18		
Oy verme	+122	198	21,5	34,9	10,315	0,001
	-250	318	22,5	21,1		
	Kız	Erkek	Kız	Erkek		

+187 -190	157 101	29,4 29,9	24,7 15,9	7,810	0,005
--------------	------------	--------------	--------------	-------	--------------

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi, oy verme konusunda 15 ile 18 yaşındaki ergenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi^2=10.315$, $p=0.001$). Buna göre 15 yaşındaki ergenlerin %21,5'i oy vermek isterken, 18 yaşındakilerin 34,9'u oy vermek istemektedir. Keza 15 yaşındaki ergenlerin %22,5'i oy vermek istemezken, 18 yaşındakilerin 21,1'i oy vermek istemediğini beyan etmiştir. Bu tablodaki diğer bir bulguya göre, ergen gençlerin oy vermeye ilişkin tutumları ile cinsiyet dağılımları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmıştır. Kız öğrencilerin %29,4'ü oy vermeye istekliken, erkeklerin sadece %24,7'sinin oy vermek istediği görülmektedir. Buna karşılık kız öğrencilerin %29,9'u, erkek ergenlerin ise sadece %15,9'u oy vermeye yönelik olumsuz bir tutum sergilemiştir.

Tablo 4: Siyasal Parti Simgesi Taşımanın Cinsiyete Göre Farklılığı

Cinsiyet	Frekans		Yüzdelik		χ^2	P
	Kız	Erkek	Kız	Erkek		
Siyasal simge taşıma	+71	85	11,1	13,3	16,767	0,000
	-308	173	48,4	27,2		

Yukarı tablodan da anlaşılacağı gibi, herhangi bir siyasal simge taşımış olan ergen gençlerin, cinsiyete göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmektedir ($\chi^2=16.767$, $p=0.000$). Bu bağlamda siyasal simge taşımış olan gençlerin %11,1'i kız, %13,3'ü erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Buna karşılık herhangi bir siyasal simge kullanmamış olan gençlerin %48,4'ü kız, %27,2'si erkek öğrencilerdir.

Tartışma

Bu çalışma, esas itibarıyla KKTC'deki ergen gençlerin siyasal katılım biçimlerinin zaman içerisinde değişip değişmediğini ve demografik özelliklerin bu süreçte etkili olup olmadıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Gerek gelişmekte olan ülkelerdeki gençlerin siyasal katılımına ilişkin, gerekse Türkçe literatürdeki ergenlerin siyasal katılımı konusundaki çalışmaların oldukça sınırlı olması, bu çalışmanın katkısını anlamlı kılmaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, KKTC'deki ergen gençlerin 2016 yılındaki genel siyasal katılım düzeyi, 2007 yılına kıyasla düşmüştür. Bu çerçevede birinci hipotez (H1) teyit edilmiştir. KKTC'deki ergen gençlerin 2007 yılından 2016 yılına kadar geçen sürede bazı siyasal katılım biçimlerinin düzeyinde kaydedilen düşüş, literatürde özellikle gelişmiş ülkelerdeki gençlerin siyasal katılım düzeyiyle (Putnam, 2000; Kimberlee, 2002; Furlong ve Cartmel, 2007; Howe, 2010; Henn, 2018) örtüşmektedir. Bu bulgu, gençlerin siyasete olan ilgisinin ve katılımının düştüğü yönündeki hipotezin, sadece gelişmiş ülkelerle sınırlı kalmadığı ve özellikle uluslararası tanınımlıktan yoksun olan ve izolasyonlar altında bulunan KKTC için de geçerli olduğuna işaret etmektedir. Söz konusu hipotezin, küresel ölçekteki geçerliliğinin sınanması, elbette ki birçok farklı ülkeleri de kapsayacak ölçekte araştırmaların tasarlanmasıyla mümkün olacaktır.

KKTC'deki ergen gençlerin 2016 yılındaki genel siyasal katılım düzeyinde kaydedilen düşüşün, hangi siyasal katılım biçimlerinden kaynaklandığına da bakılmış ve izleyici siyasal faaliyetler grubuna ait olan oy verme ile siyasi parti simgesi taşıma değişkenleri teşhis edilmiştir. Buna göre ergen gençlerin 2016 yılındaki oy verme isteklerinin, 2007 yılına kıyasla düştüğü bulgusuna ulaşılmış ve ikinci hipotez (H2) desteklenmiştir. Bu bulgunun da Dünyanın çeşitli

ülkelerindeki gençlerin oy verme davranışlarındaki düşüş trendini vurgulayan çalışmalar ile tutarlı olduğunu kaydetmek gerekir (Rubenson vd., 2004; Berinsky vd., 2016; Maggini, 2017).

Keza KKTC'deki ergen gençlerin diğer bir siyasal katılım biçimi olarak siyasi parti simgesi taşıma düzeylerinde anlamlı bir düşüş kaydedilmiş ve üçüncü hipotez (H3) doğrulanmıştır. Milbrath'ın siyasal katılıma ilişkin hiyerarşisini göz önünde tutarak yorumlamak gerekirse, bu bulguya rastlanması bir tesadüf değildir. Zira izleyici siyasal faaliyetler grubunun en altında yer alan oy vermeye yönelik niyetlerin düşük olması, aynı grubun tepesinde yer alan siyasal parti simgesi taşıma eğilimini de doğru orantılı olarak düşürmektedir. En kolay siyasal katılım biçimi olarak oy vermeye yönelik niyetlerindeki düşük olması, çok daha zahmetli olan siyasal parti simgesi taşımayı da etkilemektedir. Nitekim siyasal simge taşıma ile oy verme arasında anlamlı bir ilişki olduğunu öne süren bir çalışmaya göre siyasal simge taşıyan seçmenlerin, taşımayanlara kıyasla görece olarak daha yüksek oranda oy verme eğiliminde oldukları bulunmuştur (Makse ve Sokhey, 2013).

Bu çalışmada, 2016 yılında düşüş kaydedilen siyasal katılım biçimlerinin, ergen gençlerin demografik özellikleriyle ilişkili olup olmadığı da ayrıca araştırılmıştır. Bu bağlamda ergen gençlerin oy verme tutumu ile yaş ve cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre KKTC'deki ergen gençlerin siyasal katılım düzeyleri, yaş ve cinsiyete bağlı olarak değişmektedir.

Oy verme-yaş ilişkisinde, yaşın ilerledikçe oy verme isteğinde artışın doğru orantılı olarak arttığı tespit edilmiş olup, bu bulgu, esas itibarıyla literatürle tutarlılık içerisindedir (Watts, 1999; Ataman vd., 2017; Russo ve Sttatin, 2017). KKTC'deki 18 yaşındaki ergen gençlerin, 15 yaşındaki ergenlere kıyasla oy verme isteklerinin daha yüksek olduğu kaydedilmiştir. Oy verme ile yaş arasında istatistiksel olarak bulunan bu anlamlı ilişki, ikinci hipotezi (H4) doğrulamıştır. Bununla birlikte, söz konusu hipotez, ancak yaş farkı olan ergenlerin siyasal katılım düzeylerinin açıklanmasında geçerli olabilmektedir.

Aynı özelliklere sahip iki ergen kohortun 2007 ile 2016 yılları arasındaki siyasal katılım düzeylerindeki düşüşte, dönem etkisinin rol aynadığı anlaşılmaktadır. 2016 yılındaki ergen gençlerin siyasal katılım düzeylerinde kaydedilen düşüşün, yetişkinlerin siyasal katılım düzeylerinden anlamlı bir biçimde farklı olması halinde, kuşak farkına bakmayı gerekli kılabilirdi. Oysa KKTC'deki ergen gençlerin siyasal katılım düzeylerindeki düşüş ile KKTC seçmeninin 2007 yılından sonra yapılan gerek Cumhurbaşkanlığı Seçimlerine gerekse Genel Seçimlere katılım oranının dramatik bir biçimde düşüşü arasında bir paralellik olduğu görülmektedir. O bakımdan siyasal katılım düzeyindeki düşüş, sadece ergen gençlerle sınırlı olmayıp, Kıbrıs Türk toplumunun genelini de kapsayan dönem etkisiyle açıklanabilmektedir.

Bu çerçevede 2007-2016 arası dönemde, siyasal katılımı olumsuz yönde etkileyebilecek birkaç politik psikolojik faktör üzerinde durmak açıklayıcı olabilir. Birincisi, Kıbrıslı Türklerin hayatını etkileyen Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin hayal kırıklığı duygusu; ikincisi siyasal katılımı doğrudan ilişkili olan KKTC'deki siyasal kurumlara yönelik güvensizlik duygusu, ve Kıbrıslı Türklerin genel olarak hayata ilişkin memnuniyet düzeyi faktörleri ile seçimlere katılım düzeyi arasında yakın bir ilişki olduğu öne çıkmaktadır.

Hayal kırıklığı duygusu yaşayan insanlar, genellikle kendilerini güçsüz hisseder ve genel bir güvensizlik duygusuna kapılarak, daha fazla hayalkırıklığı yaşamamak için beklentilerini aşağı çekerler. O bakımdan toplumsal davranışlarında da bir çekilme meydana gelir (Martinez vd., 2011). Hayal kırıklığı duygusunun sevk çekilme eğilimi, sadece toplumda değil, siyasette de görülmektedir. Birçok çalışmada, hayal kırıklığı duygusu ile siyasal sistemden çekilme eğilimi arasındaki anlamlı ilişki ele alınmaktadır. Bu bağlamda siyasete ilişkin beklentileri karşılanmayan ve hayal kırıklığı duygusu yaşayan vatandaşların, siyasal sisteme ilişkin kayıtsızlık veya memnuniyetsizlik tutumu

geliştirdikleri ve geleneksel siyasal katılımdan veya oy vermekten kaçındıkları yönünde birçok bulgu mevcuttur (Hibbing ve Theiss-Morse, 2002, Dalton, 2004; Mieriņa, 2012; Sleat, 2013; Seyd, 2015).

Bu çerçevede Kıbrıs sorununun çözümüne yönelik toplumlararası görüşmelerin sonuçsuz kalması sonucunda ortaya çıkan hayal kırıklığına işaret eden (Evre, 2006; Kaymak, 2007; Bayram ve Çağlar, 2017; Ercan, 2019) çalışmaların bulguları ve grup içi gözlemlerimiz, Kıbrıs Türk toplumunda yaşanan hayal kırıklıkları ile oy verme düzeyleri arasında ilişki kurabilmeyi, olanaklı kılmaktadır.

Genel olarak “Annan Planı Dönemi” olarak anılan 2000’li yılların başlarından, ortalarına kadar Kıbrıs Türk toplumu, her yaş grubunu kapsayan bir siyasal hareketlenmeye tanık olmuştur (Kıbrıs Postası, 2004, 14 Nisan; 2004, 23 Nisan). Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin Birleşmiş Milletler (BM) tarafından hazırlanan ve “Annan Planı” olarak anılan kapsamlı çözüm önerisinin oylandığı Nisan 2004 yılına kadar doruk noktasına ulaşan siyasal katılım düzeyi, Kıbrıslı Rumların büyük bir çoğunluğunun Referandumda “hayır” demesine rağmen, Avrupa Birliği’ne tek taraflı olarak üye yapılmasının yarattığı toplumsal hayal kırıklığı, Referandum sonrasında da başlatılan toplumlar arası görüşmelerde çözüm beklentilerinin her seferinde boşa çıkmasıyla da devam etmiştir.

Kıbrıs Türk toplumunun büyük bir çoğunluğunun Annan Planına “evet” oyu vermesi, söz konusu çözüm önerisinin öngördüğü iki toplumlu ve iki bölgeci bir federasyona, yani yeni bir siyasal sisteme geçilmesini onayladığı anlamı taşımaktaydı. Başka bir ifadeyle, toplumun çoğunluğu mevcut siyasal sistemin statükosuna karşı çıkmış oluyordu. Ancak eş zamanlı olarak gerçekleştirilen referandumlarda Kıbrıs Rum toplumunun büyük bir çoğunlukla “hayır” demesi, söz konusu çözüm önerisinin hayata geçmesine imkân vermemiştir.

İzleyen yıllarda gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de Kıbrıslı Türkler sadece Cumhurbaşkanı değil, aynı zamanda toplumlar arası müzakerelerde toplumu temsil edecek olan toplum liderini de seçmiş oluyordular. O nedenle Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yurttaşların tercihlerinde geleneksel olarak belirleyici olan birinci faktör, Kıbrıs sorununa ilişkin vizyon olmuştur. Bu bağlamda Kıbrıs Türk siyasal hayatını ayarıştıran federasyon vizyonu ile iki devletli çözüm vizyonu, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde iki karşıt görüş olarak etkili olmuştur. 2007 yılında BM tarafından yapılan bir kamuoyu yoklamasında, her iki toplumdaki geniş çoğunluklar, öngörülebilir bir gelecekte Kıbrıs sorununun çözümü konusunda ümitli olmadıklarını, ancak mevcut statükoyu da kabul edilebilir bulmadıklarını belirtmişlerdi (UNFICYP, 2007:4). Keza 2007-2008 tarihleri arasında, Kıbrıslı gençler üzerine yapılan bir araştırmada, KKTC’deki gençlerin, Kıbrıs sorununun çözülmemesinin, olanaklar bakımından birçok olumsuz etkisi olduğunu ve bunlar arasında en çok iyi bir yaşam standardı olanağının olumsuz yönde etkilendiği kaydedilmiştir (UNDP, 2009:17).

Nitekim 2005 yılında çözüm ve federasyon yanlısı olarak bilinen Mehmet Ali Talat’ın KKTC Cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazanması ve toplum lideri olarak, Kıbrıs Rum toplumunu temsilen Dimitris Hristofyas ile görüşme masasına oturması, yeniden çözüm ümitlerini artırmış, fakat Kıbrıs sorunu çözüme kavuşturulamamış ve toplum yeniden hayal kırıklığı yaşamıştı. Nitekim bu hayal kırıklığının tezahürlerinden birisi de 2010 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Talat’a karşı, “iki devletli çözüm” vizyonu ile siyasal hayatında temayüz etmiş olan Derviş Eroğlu’nun kazanması olmuştur. Toplumun çoğunluğu, federasyona dayalı bir çözüme yeniden bir fırsat verip, 2015 yılında Mustafa Akıncı’yı cumhurbaşkanı seçmesine rağmen, görüşmelerin başlamasından kısa bir süre sonra, Kasım 2016’da yapılan Mont Pelerin Zirvesi’nde istenilen sonuca ulaşamamış ve nihayet Temmuz 2017’de Crans Montana’da gerçekleştirilen beşli zirvede, Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin umutlar sönmüş ve bir kez daha hayal kırıklığıyla sonuçlanmıştır.

Kıbrıs sorunun çözümüne ilişkin yaşanan hayal kırıklıklarının, KKTC’deki seçmenler üzerindeki olumsuz etkilerini, Cumhurbaşkanlığı seçimleri üzerinden okumak mümkündür. Hayal kırıklığının, oy verme eğilimini düşürmesi, KKTC Cumhurbaşkanlığı seçimlerindeki katılım

oranlarından da açıkça anlaşılabilmektedir. 2000 yılında gerçekleştirilen KKTC Cumhurbaşkanlığı seçimlerindeki seçime katılma oranı % 81.02 iken (KKTC YSK, 2000), bu oran Annan Planı referandumunun hayal kırıklığını izleyen 2005 yılında % 69.58'e düşmüş (KKTC YSK, 2005), 2010 yılında % 76.37 düzeyine ulaşmışsa da (KKTC YSK, 2010), 2015 yılında dramatik bir biçimde % 62.35 oranına kadar inmiştir (KKTC YSK, 2015). Bu bağlamda 2007-2016 yılları arasında KKTC'deki ergen gençlerin siyasal katılma düzeylerinde tespit edilen düşüş, bu dönemde gerçekleştirilen KKTC Cumhurbaşkanlığı seçimlerine katılım oranındaki dramatik düşüşle açıkça paralellik göstermektedir.

Siyasal güven ile kurumsal siyasal katılım arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır (Dalton, 2004; Grönlund ve Setälä, 2007; Hooghe ve Marien, 2013). Buna göre yurttaşların siyasal kurumlara yönelik güven duygusu arttıkça, oy verme eğilimleri de artmaktadır veya tam tersi de geçerlidir. Siyasal güven, öncelikle siyasal kurumların yeteneğine ve motivasyonuna yönelik yurttaşların inancını gerektirmektedir. Hükümete yönelik güvensizlik ise hükümetin icraat yapmaya yetkin olmadığı veya yetkin olsa bile kamu çıkarını koruma motivasyonu olmadığı kanaatine dayanmaktadır (Hardin, 2000).

Bu bağlamda KKTC'deki hükümetlere yönelik, yurttaşların güven duygularının giderek azaldığı dikkat çekmektedir. Öncelikle KKTC'nin hükümet modelinin, yapısal sorunlarına ve Kıbrıs Türk siyasal kültüründe hâkim olan kayırmacı davranış örüntüsüne kısaca değinmekte yarar vardır. KKTC genellikle koalisyonlara dayalı bir hükümet modeliyle yönetilmektedir. KKTC pratiğindeki koalisyon hükümetleri ise gerek performans gerekse istikrar bakımından etkin bir hükümet olmanın çok uzağındadır. Performans açısından KKTC hükümetleri önceliklerini belirleme, kamu politikalarını oluşturma ve uygulama, koalisyonu oluşturan siyasal partilerin çatışan hedeflerini uyumlaştırma konularında ciddi sorunlar yaşamaktadır. Hükümet istikrarı bakımından da koalisyon hükümetlerinin oldukça istikrarsız oldukları görülmektedir (Evre, 2019). KKTC'nin kurulduğu 1983 yılından 2016 yılına kadar geçen sürede 22 farklı hükümet kurulmuş ve her hükümetin ömrü, ortalama 1.5 yıl sürebilmiştir. Dolayısıyla KKTC hükümet modelinden kaynaklanan sorunların, siyasal güvenin bir unsuru olan siyasal kurumların kapasitesine yönelik yurttaşların inancını erozyona uğrattığı rahatlıkla söylenebilir.

Bunun yanı sıra, Kıbrıs Türk siyasal kültüründe süreklilik arz eden kayırmacılık eğiliminin, özellikle kamu kaynaklarının dağıtılmasında etkili olduğu bilinmektedir (Egemen, 2006; Sonan ve Faustmann, 2018). Örneğin, kamu istihdamında siyasal patronaj, nepotizm ve kronizm gibi kayırmacı davranış örüntüsü belirgindir. Bu tür kayırmacılık eğilimleri de siyasal güvenin oluşmasında etkili olan diğer bir unsur olan kamu çıkarlarını koruma motivasyonu konusundaki yurttaşların inançlarını olumsuz yönde etkilemektedir. 2011 yılında hanehalkı ve 2012 yılında kamu çalışanları ile KKTC'nin kamu yönetimi üzerine yapılan bir anket çalışmasında, kamu istihdamında "torpil" in etkili olup olmadığı sorulmuştur. Buna karşılık hanehalkının %75'i ile kamu çalışanlarının %61'i "çok etkisi var" cevaplarını vermişlerdir (TEPAV, 2013:45).

Nitekim KKTC yurttaşlarının siyasal kurumlara olan güveninin, oldukça düşük bir düzeyde olduğu görülmektedir. 2005 yılında yapılan bir araştırmada, yurttaşların KKTC kurumları arasında güveninin en düşük olduğu kurumların, siyasal kurumlar olduğu dikkat çekmektedir. Buna göre, yurttaşlar hükümete %48 ve siyasal partilere %25 oranında güvenirken (CIVICUS, 2005:164), 2011 yılında yapılan araştırmada, hükümete olan güven %14.8 ve siyasi partilere olan güven de %10.9 düzeylerine düşmüştür (TEPAV, 2013:42). KKTC'deki özellikle siyasal partilere yönelik güven konusundaki düşüş trendi, Eurobarometer bulgularıyla da teyit edilmektedir. 2005'de %30 olarak tespit edilen güven oranı, (Eurobarometer, 2005:3), 2011 yılında % 27'ye (Eurobarometer, 2011) ve 2013 yılında da %19'a gerilemiştir (Eurobarometer, 2013:9).

Bu konuda yapılan diğer kamuoyu yoklamalarının ortaya koyduğu benzer sonuçlar, medyada da belirli aralıklarla paylaşılmış ve KKTC kurumları arasında en çok hükümet, meclis ve siyasal

partilere yönelik güvenin düşük olduğu vurgulanmıştır (Kıbrıs Postası, 2011, 3 Kasım; Kıbrıs Gazetesi, 2017, 18 Şubat; Kıbrıs Gazetesi, 2019, 21 Ekim). Keza 2007-2008 tarihleri arasında, Kıbrıslı gençler arasında yapılan bir çalışmada, gençlerin en az politikacılara güvendikleri tespit edilmiştir (UNDP, 2009:12).

KKTC yurttaşlarının siyasal kurumlara yönelik güven kaybı, Genel Seçimlere katılım oranındaki düşüş trendiyle paralellik göstermektedir. 2007 yılından sonra en erken 2009 yılında yapılan KKTC Milletvekilliği Genel Seçimlerine ilişkin katılım oranı, %81.70 iken (KKTC YSK, 2009), 2016 yılından sonra 2018'de yapılan Genel Seçimlerimlerinde, bu oran %66.14'e (KKTC YSK, 2018) gerilemiştir. O bakımdan oy verme davranışındaki dramatik düşüşün, sadece ergen gençlerle sınırlı olmayıp, toplumun genelini kapsayan dönem etkisiyle bağlantılı olduğu görülmektedir.

Mutluluk duygusu ile siyasal katılım arasında da çok yakın bir ilişki olduğu bilinmektedir. Genel olarak hayatından memnun olan bireyler, siyasal süreçlere, mutsuz olanlara kıyasla daha çok katılma ve oy verme eğilimi göstermektedirler. Ayrıca görece mutlu olan bireyler oy verirken, daha çok iktidarda olanlardan yana tercihini kullanma eğilimindedirler (Flavin ve Keane, 2011; Liberini, 2017; Ward, 2019). Tersten ifade etmek gerekirse, bireylerin hayattaki mutlulukları azaldıkça, siyasal katılma düzeyleri ve oy verme eğilimleri de azalmaktadır.

KKTC'deki yurttaşların hayatlarından ne kadar memnun olduklarına bakıldığında, mutluluk düzeylerinin giderek düşme eğilimi gösterdiği açıkça görülmektedir. 2005 yılında hayattaki genel mutluluk oranı %79 iken (Eurobarometer, 2005:2), bu oran 2007 yılında %70 (Eurobarometer, 2007:5), 2009 yılında %50 (Eurobarometer, 2009:2), 2011 yılında %60 (Eurobarometer, 2011), 2013 yılında %49 (Eurobarometer, 2013:3) ve 2016 yılında %57 olarak (Eurobarometer, 2016:4) kaydedilmiştir. Bu araştırmanın kapsamında olan 2007-2016 arası yılları göz önüne aldığımızda, KKTC yurttaşlarının hayattan memnuniyet düzeylerinin dramatik bir biçimde düşme eğilimine girdiği görülmektedir.

Bu dönemde toplumsal ölçekte hissedilen en önemli sorun algılamalarına da kısaca göz atmak, KKTC yurttaşlarının hayattan memnuniyet oranlarının arka planının daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir. 2005 yılında toplumun en önemli gördüğü sorun, işsizlik olmakla birlikte, ekonominin geleceği ve hayat ile ilgili daha çok iyimserlik hakimdi (Eurobarometer, 2005:3). 2007' yine istihdam ve ekonomi konusundaki sorun algılaması devam etmesine karşın, toplumun üçte ikisi mevcut ekonomik durumdan memnun olduklarını beyan etmişlerdi (Eurobarometer, 2007:5). Ancak 2009 yılına gelindiğinde, toplumun ekonomi ve istihdam konularındaki sorunlardan rahatsız olduğunu ve bu sorunların gelecekte daha kötü olacağı yönünde bir karamsarlığın ortaya çıktığını görüyoruz (Eurobarometer, 2009:3). 2011 yılında söz konusu sorunlara ilişkin kaygılar artarken, geleceğe yönelik beklentiler konusundaki kötümserlik de devam etmiştir (Eurobarometer, 2011). Ekonomik durum ve işsizlik sorunlarına, 2013 yılında enflasyon sorunu da eklenmiş ve bu sorunların aynı şekilde devam edeceği algısı ağırlık kazanmıştır (Eurobarometer, 2013:5 vd.). 2016 yılına gelindiğinde ise enflasyon sorunu, toplumun en önemli gündem maddesi haline gelmiş ve bunu sırasıyla, işsizlik sorunu ile ülkenin ekonomik durumu takip etmiştir. Bu dönemde de yurttaşların büyük bir çoğunluğu, geleceğin daha iyi olacağına ilişkin umutlarını kaybetmiştir (Eurobarometer, 2016:6). Dolayısıyla giderek artan sorunlar ve bu sorunlara etkin çözümler üretemeyen hükümet modeli karşısında, yurttaşların hayattaki memnuniyetleri de giderek düşme eğilimine girmiştir.

Mutluluk düzeyinin düşmesine bağlı olarak KKTC yurttaşlarının seçimlere katılma eğilimleri de azalmakla birlikte, oy kullanan seçmenlerin çoğunluğu, varolan hükümetleri desteklemek yerine, değiştirme yoluna gitmişlerdir. 1976-1998 yılları arasında yapılan bütün Genel Seçimlerden, Ulusal Birlik Partisi (UBP), birinci parti olarak çıkarken, 2003 seçimlerinde seçmen, mevcut statükoya tepki göstererek, değişimin ve Annan Planı'nın sözcülüğünü yapan Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP) ilk kez birinci parti konumuna getirmiştir. 2005 yılındaki seçimlerde oyunu daha

da artırmayı başaran CTP birinci parti konumunu korumuş; ancak 2007 yılında giderek düşmeye başlayan mutluluk oranına paralel bir biçimde, 2009'da yapılan seçimlerinde, seçmenin çoğunluğu, mevcut hükümeti değiştirerek, UBP'yi hem birinci parti hem de tek başına hükümet konumuna taşımıştır. Fakat yukarıda da görüldüğü gibi mutluluk oranı dramatik bir biçimde düşen yurttaşlar 2013 yılında UBP'yi cezalandırma yoluna giderek, CTP'yi yeniden birinci parti konumuna getirirken, 2018 yılında mevcut hükümete tepki olarak UBP'yi yeniden birinci parti olarak seçmiştir.

Genel olarak toparlamak gerekirse, KKTC yurttaşlarının siyasal katılımının düştüğü bu dönemde rol oynayan psiko-politik faktörlerden, özellikle Kıbrıs sorununa ilişkin hayal kırıklığı duygusu, siyasal kurumlara yönelik güvensizlik ve hayata ilişkin memnuniyetsizlik duygularının öne çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda 15-18 yaşlarındaki ergen gençlerin genel siyasal katılım düzeyinin 2007 yılından 2016 yılına kadar anlamlı bir biçimde düşmesi ile buna paralel bir biçimde KKTC'deki gerek Cumhurbaşkanlığı Seçimlerine gerekse Genel Seçimlere katılım oranındaki dramatik düşüşün uyumlu olması, altıncı hipotezi (H5) desteklemektedir.

KKTC'deki ergen gençlerin oy verme tutumlarının, cinsiyet değişkenine bağlı olarak farklılaştığı bulgusu, altıncı hipotezi (H6) doğrulamıştır. Ancak kız ergenlerin, erkek ergenlere kıyasla oy vermeye daha istekli olmaları, literatürdeki geleneksel hipotezden farklılaşmaktadır. Geleneksel hipoteze göre oy verme davranışı cinsiyete göre değişmekte ve kadınlar erkeklere kıyasla daha az oy verme eğilimi göstermektedir (Studlar vd., 1998). Buna karşılık yapılan yeni çalışmalarda özellikle 1990'ların ortalarından itibaren gelişmiş demokrasilerde oy verme davranışındaki cinsiyet farklılığının artık azaldığı ve kuşaklar arası farklılıkların ortaya çıktığı öne sürülmektedir (Inglehart ve Norris, 2000). Örneğin, Belçika'da 15-19 yaşları arasındaki ergenler üzerine yapılan bir çalışmada, cinsiyete göre siyasal ilgi ve oy verme niyetlerine herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır (Cicognani vd., 2012). Yirmi iki farklı Avrupa ülkesinde, 14 yaşındaki ergenlerin gelecekte oy verme ve aday olma niyetleri üzerine yapılan bir başka çalışmada ise oy verme konusundaki kız ergenlerin niyetlerinin, erkeklere kıyasla daha yüksek olduğuna rastlanırken, aday olma konusundaki erkek ergenlerin niyetlerinin de görece olarak daha yüksek olduğu kaydedilmiştir (Hooghe ve Dassonneville, 2013).

KKTC'deki kız ergenlerin, erkek ergenlere kıyasla oy vermeye daha istekli olmaları, Milbrath'ın en kolay siyasal faaliyet olarak sınıflandırdığı oy verme davranışını, hiyerarşinin en altında yerleştirmesi ile de açıklanabilir. Kız ergenlerin niyet düzeyinde oy vermek istemesi hem en kolay siyasal katılım biçimine hem de geleceğe yönelik bir tutuma karşılık gelmektedir.

Oysa, KKTC'deki ergen gençlerin pratikteki diğer siyasal katılım biçimlerinin cinsiyet değişkenine göre nasıl bir dağılım gösterdiğine bakıldığında, siyasal katılımın biçiminin, erkek ergenler lehine farklılaştığı görülmektedir. 2007 yılına kıyasla 2016'da azalmanın dikkat çektiği diğer bir siyasal katılım biçimi olan siyasal parti simgesi taşıma konusunda da cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya çıkmış ve yedinci hipotez (H7) teyit edilmiştir. Oy verme tutumundan farklı olarak, herhangi bir siyasal simge taşımış olan erkek ergenlerin, kız ergenlere kıyasla daha yüksek olduğu; buna karşılık hiçbir siyasal simge taşımamış olanların büyük bir çoğunluğunun kız öğrenciler olduğu dikkat çekmektedir. Bu bulgu da özellikle siyasal katılım konusunda erkeklerin, kadınlara oranla daha yüksek olduğu hipotezini öne süren çalışmaları teyit etmektedir. Örneğin ABD'de 1984-2000 yılları arasındaki başkanlık seçimleri verilerinden hareketle siyasal bilginin siyasal katılım üzerindeki etkisi üzerine yapılan bir çalışmaya göre, siyasal bilgi düzeyine bağlı olarak kadın ve erkekler arasındaki siyasal katılım düzeyleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Siyasal simge taşıma konusunda da kadınların, erkeklere kıyasla daha düşük bir oran seğılediği bulunmuştur (Condercin ve Jones-White, 2011). Söz konusu bulgu Milbrath'ın siyasal katılım hiyerarşisi açısından değerlendirildiğinde, siyasal parti simgesi taşımanın, izleyici siyasal faaliyetler grubu içerisindeki hiyerarşinin tepesinde yer aldığı ve dolayısıyla oy vermeye kıyasla çok daha zahmetli bir siyasal katılım biçimi olduğu görülmektedir. O bakımdan KKTC'deki

erkek ergenlerin, kız ergenlere kıyasla daha yüksek oranda siyasal parti simgesi taşımış olmaları, erkeklerin kadınlara kıyasla siyasetle daha ilgili olduğu ve daha yüksek katılım gösterdiği hipoteziyle uyumludur.

Araştırmanın kısıtlarından söz etmek gerekirse, özellikle çalışmada kullanılan ölçeğin sınırlılığının altını çizmek gerekir. Ergen gençlerin siyasal katılım düzeylerini ölçmek için siyasal katılım biçimlerinden oy verme, herhangi bir siyasal partinin simgelerini taşıma, seçim kampanyasında aktif görev alma, herhangi biriyle siyasal tartışmaya girme ve herhangi birini ikna etmeye çalışma maddeleri kullanılmıştır. Ancak kullanılan ölçek geleneksel katılım biçimleriyle sınırlı olup, başkaldırı, gösteri, dilekçe (Barnes ve Kaase, 1979) veya elektronik katılım gibi geleneksel olmayan siyasal katılım biçimlerini içermemektedir. Örneğin, elektronik siyasal katılım konusunda yapılan çalışmalarda, sosyal medya kullanımının, gençlerin siyasal katılımını teşvik ettiği yönünde birtakım bulgular bulunmaktadır (Hirzalla vd., 2011; Feezell vd., 2016; Levy ve Akiva, 2019).

Araştırmanın diğer bir kısıtı da örnekleme ile ilgilidir. Şöyle ki mevcut araştırmanın evreni, ergen gençlerden oluştuğu için, örneklem de sadece liseli gençlerle sınırlı tutulmuştur. Söz konusu gençlerin, anketlerdeki sorulara cevap verirken herhangi bir çekince veya tereddüt yaşadıkları gözlemlenmemekle birlikte, verilerin yüz yüze anketle toplanması aşamasında, Güzelyurt ilçesindeki bir devlet lisesi müdürünün direnci ve engeliyle karşılaşmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, KKTC'deki ergen gençlerin bazı siyasal katılım biçimlerinin düzeylerinin zaman içerisinde düştüğünü ve bu düşüşün yaş, cinsiyet ve dönem etkisi değişkenleriyle olan ilişkisini tespit etmiştir. Bağımsız değişkenler ile siyasal katılım arasındaki ilişki çerçevesinde, KKTC'deki ergen gençler, yaşlarının ilerlemesine bağlı olarak, daha çok siyasal katılım eğilimi göstermektedirler. Cinsiyet değişkeni açısından KKTC'deki erkek ergenler ile kız ergenlerin siyasal katılım biçimlerinde ve düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Kız ergenler, en kolay siyasal katılım biçimlerinden oy verme konusunda, erkeklere kıyasla daha istekli görünürken, erkek ergenler görece daha zahmetli olan siyasal katılım biçimlerinden siyasal parti simgesi taşıma konusunda, kızlara kıyasla daha yüksek bir katılım düzeyi sergilemişlerdir. Ayrıca 2007-2016 yılları arasında ergen gençlerin siyasal katılım düzeyinde kaydedilen düşüşün, kuşaklar arası farktan değil, dönem etkisinden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Bu dönemde giderek ağırlık kazanan Kıbrıs sorununa ilişkin hayal kırıklığı, KKTC hükümetlerine yönelik güvensizlik duygusu ve yurttaşların hayata ilişkin memnuniyetsizlik duyguları gibi psiko-politik faktörlere bağlı olarak gerek Cumhurbaşkanlığı Seçimlerine gerekse Genel Seçimlere katılım oranında ortaya çıkan dramatik düşüş ile ergen gençlerin dokuz yılda kaydedilen siyasal katılım düzeylerindeki düşüş arasında bir paralellik bulunmuştur. Buna göre siyasal katılım konusunun, KKTC'de sadece ergen gençlerle ilgili bir sorun olmayıp, aslında toplumun genelini ilgilendirdiği de açığa çıkmıştır. Ayrıca çalışmada ulaşılan bu bulgu, siyasal katılım düzeyindeki düşme eğiliminin, sadece gelişmiş demokratik ülkeler ile sınırlı olmadığını ve gelişmekte olan demokratik bir ülke olarak KKTC örneğinde de ortaya çıktığını göstermektedir.

Öte yandan, gelecekteki akademik çalışmalar için şu öneriler sunulmaktadır: Birincisi, ergen gençlerin siyasal katılım biçimlerinin düzeyindeki düşüşün nedenlerinin, özellikle derinlemesine mülakat veya odak grup teknikleriyle açığa çıkarılmasına yönelik çalışmaların tasarlanması, bu konunun daha kapsamlı bir biçimde aydınlatılmasına ve anlaşılmasına yardımcı olacaktır. İkincisi, gençler arasında yaygın bir kullanıma sahip olan sosyal medya gibi diğer elektronik siyasal katılım biçimlerinin de gelecekteki araştırmalarda kullanılması, mevcut sonuçlardan farklı sonuçlar verip vermediğinin teşhis edilmesine yardımcı olabilecektir. Üçüncüsü ise gelecekteki çalışmalarda, genç grupların yanı sıra, yetişkin grupların da örnekleme dahil edilmesi, özellikle gençlerin, diğer yetişkin yaş gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesinde işlevsel olabilecektir.

Çalışmada elde edilen bulgular, ayrıca birtakım pratik imaları da barındırmaktadır. Toplumdaki siyasal katılım düzeyinin giderek düşmesi, temsili demokrasinin meşruiyet sorununu da beraberinde getirmektedir. Özellikle gençlerin gözünde inandırıcılığını giderek kaybeden bir siyasal sistemin geleceği de tehlikeye düşebilir. KKTC bağlamındaki pratik imaları açısından bakıldığında, ergen gençlerin siyasal katılım düzeyinin giderek düşmesi, gençlerin nasıl bir siyasal sosyalleşme sürecinden geçtiklerine de bağlı olarak, gelecekteki kuşakların siyasal katılıma yönelik tutumları önem kazanmaktadır. Gençlerin siyasal katılım seviyesinin düşüşü, KKTC'deki temsili demokrasinin, temsil boyutunda eşitsizlik yaratabileceği gibi, gelecekteki kuşakların siyasal katılıma yönelik olumsuz tutumları, mevcut siyasal sistemi meşruiyet krizine de sokabilme potansiyeli taşımaktadır.

Bununla birlikte, ergen gençlerin bazı siyasal katılım biçimlerinin düzeyindeki düşüş, KKTC örneğinde sadece gençlerle sınırlı olmayıp, toplumun genelini kapsamaktadır. 2000'li yılların başından günümüze kadar olan seçimlere katılım oranında giderek bir düşüş eğilimi gözlemlenmektedir. Bu düşüş eğiliminin, KKTC'deki gerek siyasal aktörler gerekse sivil toplum temsilcileri tarafından, kamusal alanda seslendirilen bir sorun olarak henüz algılanmadığını da kaydetmek gerekir. Ancak siyasal katılım düzeyindeki düşüş eğiliminin, bundan sonra yapılacak olan seçimlerde ve siyasal yaşamın diğer alanlarında dramatik bir biçimde devam etmesi ve daha derinden hissedilmesi durumunda, bu konuda birtakım etkin önlemler alınması da gerekli olacaktır.

Bu çerçevede alınacak önlemlere ilişkin bazı önerilerde bulunmak gerekirse, öncelikle siyasal katılımı olumsuz yönde etkileyen ve tartışma kısmında alı çizilen psiko-politik faktörlerin bertaraf edilmesi veya asgari düzeye indirilmesi gerekmektedir. Bunlardan birincisi Kıbrıs sorununa ilişkin hayal kırıklıklarının yaşanması için KKTC'nin yaşamakta olduğu iç sorunlarının çözümünü, Kıbrıs sorununun çözümüne endekslememesi ve yapısal reformları, toplumsal paydaşlarla birlikte oluşturarak, uygulamaya koyması gerekmektedir. Kıbrıs sorununun çözümü, karşılıklı kabul edilebilir bir formüle ve Kıbrıs Türk toplumu ile Rum toplumunun ortak iradelerine bağlı olduğu için Kıbrıs Türk tarafının, bu konuda tek taraflı olarak yapabileceği şeyler oldukça sınırlıdır. Ancak tek taraflı olarak da olsa uluslararası toplumun meşruiyeti açısından Kıbrıs Türk tarafı çözüm vizyonuna olan bağlılığını koruyarak, diğer yandan kendi siyasal statüsünü yükseltmek için Türkiye Cumhuriyeti ile etkin bir işbirliği ve eşgüdüm sürecine girebilir. Siyasal statüsü yükselmiş bir KKTC hem kendi yurttaşlarının gözündeki meşruiyetini artırabilir hem de Kıbrıs Rum tarafını, çözüm zemini olan eşitliğe dayalı iki toplumlu ve iki bölgeli bir federasyon konusunda daha teşvik edici olabilir.

Siyasal kurumlara yönelik güvensizlik ve hayattaki memnuniyetsizlik duyguları ile ilgili diğer psiko-politik faktörler ile başedilmesinde, öncelikle KKTC hükümet modelinin gözden geçirilmesi ve gerek performans gerekse istikrar bakımından etkin bir hükümet yapısının tasarlanması önem arz etmektedir. Bu konuda koalisyon hükümetlerine yol açan mevcut seçim sisteminde, hem nispi temsil sistemi hem de çoğunluk sistemine yer vererek, hem temsilde adalet hem de hükümette istikrar sağlanabilir. Böylelikle hükümetler, orta ve uzun vadeli kamu politikalarını oluşturup, uygulayabilecekleri kurumsal çerçeveye sahip olabilirler. Çift oya dayalı böylesi bir seçim sistemi, ayrıca siyasal katılı bakımından da daha etkili olabilir. Milletvekillerinin bir kısmı parti listesinden, diğer kısmı da dar bölgeden seçilirken, özellikle apolitik yurttaşlar veya gençler açısından kendi bölgelerindeki adaya oy vermek, bir partiye oy vermektan daha cazip gelebilir.

Siyasal güvensizlik ve memnuniyetsizliğin giderilmesine yönelik diğer bir yapısal değişiklik de bürokrasinin yeniden yapılandırılmasıyla ilgilidir. Bürokrasiye yapılan atamalardaki kayırmacılık eğilimlerinin önüne geçilmesinde, ilk aşamada üst düzey kamu görevlileri yasasında değişikliğe gidilmesi önem taşımaktadır. İlgili yasada müdür atamalarının siyasi bir atama ve mevki olmaktan çıkarılıp, kamu yönetimine uygun olacak şekilde kamu kurumları içerisindeki terfiyle yapılması

gerekmektedir. Ayrıca siyaseten yapılacak olan müsteşar atamalarının da ilgili müsteşarlığın gerektirdiği nesnel kriterlerle dar bir biçimde tanımlanması ve uzmanlığa öncelik verilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra kamu istihdamının, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri çerçevesinde Amme Hizmeti Komisyonu tarafından yapılması önem taşımaktadır. O bakımdan siyasal kurumların yeniden yapılandırılması, genel olarak yurttaşların ve özelde, toplumdaki değişikliklere açık olan gençlerin gerek güven gerekse memnuniyet duygularını ve siyasal sisteme ilişkin katılım düzeylerini olumlu yönde etkileyebilir.

Siyasal katılım düzeyinin her şeye rağmen düşme eğilimine devam etmesi durumunda, bilişim ve iletişim teknolojilerinin gelişimine bağlı olarak, hayatın birçok alanının giderek dijitalleştiği günümüzde, e-demokrasi imkanının da değerlendirilmesi gerekecektir. Örneğin, evinden çıkıp oy vermeye zahmet edemeyen veya zamanını buna ayıramayan yurttaşlar için uzaktan elektronik oy verme imkânı, siyasal katılım bakımından olumlu bir gelişme olacaktır. Siyasal katılımın düşmesi, aslında sadece KKTC örneğinde değil, küresel ölçekte tanık olunan bir fenomendir. Bu yönüyle, siyasal katılımın düşüşü, liberal demokratik sistemin de meşruiyet krizini ima etmektedir. O bakımdan küresel ölçekteki bu kriz, liberal demokrasinin, katılımcılık yönünde dönüşüm imkanlarını da kendi içerisinde barındırmaktadır.

Kaynakça

- Andolina, M. (2003). *A guide to the index of civic and political engagement*. The Center for Information & Research on Civic Learning & Engagement, <https://civicyouth.org/PopUps/IndexGuide.pdf> [erişim: 13.06.2019].
- Ataman, A. vd. (2017). Political participation beyond borders: a comparative analysis of Turkish youth living in home country, Germany and Belgium. *Journal of Youth Studies*, 20(5), 565-582. <https://doi.org/10.1080/13676261.2016.1254165>
- Barnes, S. H. ve Kaase, M. (Der.) (1979). *Political action: mass participation in five western democracies*. Sage Publications.
- Bayram, T. ve Çağlar, N. (2017). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti demokrasisinin Samuel Huntington'ın iki el değiştirme testi doğrultusunda değerlendirilmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, (Özel Sayı), 1104-1112.
- Beck, U. ve Beck-Gernsheim, E. (2002). *Institutionalized individualization: individualism and its social and political consequences*. Sage Publications.
- Berinsky, A. vd. (2016). Disengaged by choice? A research agenda for understanding low urban youth turnout in South Africa. MIT Political Science Department Research Paper No. 2016-30, <https://escholarship.org/uc/item/6qq0w59q> [erişim: 09.04.2020].
- Bernstein, A. G. (2005). Gendered characteristics of political engagement in college students. *Sex Roles*, 52(5-6), 299-310. <https://doi.org/10.1007/s11199-005-2674-5>
- Blais, A. vd. (2004). Where does turnout decline come from?. *European Journal of Political Research*, 43(2), 221-236. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2004.00152.x>
- Blais, A. ve Rubenson, D. (2012). The source of turnout decline: new values or new contexts. *Comparative Political Studies*, 46(1), 95-117. <https://doi.org/10.1177/0010414012453032>
- Bozan, A. (2013). Politikleşme ve siyasal katılımı etkileyen faktörler: Adalet ve Kalkınma Partisi gençlik kolları örneği. *Alternatif Politika*, 5(2), 153-173.
- Briggs, J. E. (2008). Young women and politics: an oxymoron?. *Journal of Youth Studies*, 11(6), 579-592. <https://doi.org/10.1080/13676260802193132>

- CIVICUS (2005). *An assessment of civil society in Cyprus: a map for the future*. http://www.civicus.org/media/CSI_Cyprus_Country_Report.pdf [erişim: 12.04.2020].
- Condercin, H. L. ve Jones-White, D. (2011). Gender jeopardy: what is the impact of gender differences in political knowledge on political participation? *Social Science Quarterly*, 92(3), 675-694. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6237.2011.00787.x>
- Conway, M. vd. (1997). *Women and political participation: cultural change in the political arena*. CQ Press.
- Cutler, N. E. ve Bengtson, V. L. (1974). Age and political alienation: maturation, generation and period effects. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 415(1), 160–175. <https://doi.org/10.1177/000271627441500112>
- Dalton, R. J. (2004). *Democratic challenges, democratic choices: the erosion of political support in advanced industrial democracies*. Oxford University Press.
- Egemen, S. (2006). *Kıbrıslı Türkler arasında siyasal liderlik*. Ateş Matbaacılık.
- Ercan, E. E. (2019). KKTC basınında dava ve barış politikalarının günümüzdeki durumu. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (30), 193-214. <http://iletisimdergisi.gsu.edu.tr/en/issue/46346/492309>
- Erdoğan, E. (2003). *Türk gençliği ve siyasal katılım: 1999-2003*. Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı.
- Eurobarometer (2005). *National report: Cyprus-Turkish Cypriot community*. https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb64/eb64_cytcc_exec.pdf [erişim: 13.04.2020].
- Eurobarometer (2007). Ulusal rapor: Kıbrıs-Kıbrıs Türk toplumu. https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb67/eb67_cytcc_nat.pdf [erişim: 13.04.2020].
- Eurobarometer (2009). *National report: Cyprus-Turkish Cypriot community*. https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb72/eb72_cytcc_en_exec.pdf [erişim: 13.04.2020].
- Eurobarometer (2011). Ulusal rapor: Kıbrıs Türk toplumu. https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb76/eb76_cytcc_cytcc_nat.pdf [erişim: 13.04.2020].
- Eurobarometer (2013). Ulusal rapor: Kıbrıs Türk toplumu. https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb80/eb80_cytcc_cytcc_nat.pdf [erişim: 13.04.2020].
- Eurobarometer (2016). Ulusal rapor: Avrupa Birliği'nde kamuoyu-Kıbrıs Türk toplumu. http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/pdf/ip038_en.pdf [erişim: 13.04.2020].
- Evre, B. (2006). Küreselleşme süreçleri ve Kıbrıs Türk toplumundaki bazı görünüşleri. *Kıbrıs Yazıları*, (2), 26-35.
- Evre, B. (2019). KKTC'deki yürütme gücünün etkin hükümet anlayışı bakımından değerlendirilmesi. *ICOAEF' 19 V. International Conference on Applied Economics and Finance & Extended with Social Sciences*, Kyrenia, 9-11 April 2019.

- Feezell, J. T. vd. (2016). Internet use and political participation: engaging citizenship norms through online activities. *Journal of Information Technology & Politics*, 13(2), 95-107. <https://doi.org/10.1080/19331681.2016.1166994>
- Flavin, P. ve Keane, M. J. (2011). Life satisfaction and political participation: evidence from the United States. *Journal of Happiness Studies*, 13(1), 63-78. [https://DOI: 10.1007/s10902-011-9250-1](https://doi.org/10.1007/s10902-011-9250-1)
- Franklin, M. N. (2004). *Voter turnout and the dynamics of electoral competition in established democracies since 1945*. Cambridge University Press.
- Furlong, A. ve Cartmel, F. (2007). *Young people and social change: individualisation and risk in late modernity*. Open University Press.
- García-Albacete, G. M. (2014). *Young people's political participation in western Europe continuity or generational change?* Palgrave Macmillan.
- Gökçe, A. F. vd. (2017). Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım seviyesi: Kilis 7 Aralık Üniversitesi örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(2), 289-319.
- Göktolga, O. ve Batar, H. (2017). Gençlerin toplumsal, kültürel ve siyasal hayata katılımı: Malatya Kent Konseyi Gençlik Meclisi örneği. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 13(5): 39-51.
- Grasso, M. T. vd. (2019). Socialization and generational political trajectories: an age, period and cohort analysis of political participation in Britain. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 29(2), 199-221. <https://doi.org/10.1080/17457289.2018.1476359>
- Grönlund, K. ve Setälä, M. (2007). Political trust, satisfaction and voter turnout. *Comparative European Politics*, 5(4), 400-422. [https://DOI: 10.1057/palgrave.cep.6110113](https://doi.org/10.1057/palgrave.cep.6110113)
- Hardin, R. (2000). "The public trust. pharr." *Disaffected democracies: what's troubling the trilateral countries?* (Der.) Susan J. ve Robert D. Putnam. Princeton University Press. 31-51.
- Henn, M. ve Foard, N. (2012). Young people, political participation and trust in Britain. *Parliamentary Affairs*, 65(1): 47-67. <https://doi.org/10.1093/pa/gsr046>
- Henn, M. vd. (2018). Postmaterialism and young people's political participation in a time of austerity. *The British Journal of Sociology*, 69(3), 712-737. <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12309>
- Hibbing, J. ve Theiss-Morse, E. (2002). *Stealth democracy: Americans' beliefs about how government should work*. Cambridge University Press.
- Highton, B. ve Wolfinger, R. E. (2001). The first seven years of the political life cycle. *American Journal of Political Science*, 45(1), 202-209. DOI: 10.2307/2669367
- Hirzalla, F. vd. (2011). Internet use and political participation: reflections on the mobilization/normalization controversy. *The Information Society: An International Journal*, 27(1), 1-15. <https://doi.org/10.1080/01972243.2011.534360>
- Hooghe, M. ve Marien, S. (2013). A comparative analysis of the relation between political trust and forms of political participation in Europe. *European Societies*, 15(1), 131-152. <https://doi.org/10.1080/14616696.2012.692807>
- Howe, P. (2010). *Citizens adrift: the democratic disengagement of young Canadians*. UBC Press.
- Hooghe, M. ve Dassonneville, R. (2012). Voters and candidates of the future: the intention of electoral participation among adolescents in 22 European Countries. *Young*, 21(1), 1-28. <https://doi.org/10.1177/1103308812467664>

- İnan, M. ve Grasso, M. T. (2017). A participatory generation? the generational and social class bases of political activism in Turkey. *Turkish Studies*, 18(1), 10–31. <https://doi.org/10.1080/14683849.2016.1278167>
- Inglehart, R. ve Norris, P. (2000). The developmental theory of the gender gap: women's and men's voting behavior in global perspective. *International Political Science Review*, 21(4), 441-463. <https://doi.org/10.1177/0192512100214007>
- Jennings, M. K. ve Niemi, R. D. (1974). *Political character of adolescence: the influence of families and schools*. Princeton University Press.
- Jennings, M. K. ve Niemi, R. G. (1981). *Generations and politics. a panel study of young adults and their parents*. Princeton University Press.
- Jenkins, K. (2005). *Gender and civic engagement: secondary analysis of survey data*. CIRCLE Working Paper 41. The Center for Information & Research on Civic Learning&Engagement, https://cawp.rutgers.edu/sites/default/files/resources/gendercivicen_gagmnt.pdf [erişim: 07.07.2019].
- Levy, B. L. M ve Akiva, T. (2019). Motivating political participation among youth: an analysis of factors related to adolescents' political engagement. *Political Psychology*, <https://doi.org/10.1111/pops.12578>
- Liberini, F. vd. (2017). Happy voters. *Journal of Public Economics*, 146, 41–57. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2016.11.013>
- Kaase, M. ve Marsh, A. (1979). “Political action: a theoretical perspective.” *Political action: mass participation in five Western democracies*. (Der.) Samuel H. Barnes ve Max Kaase. Sage Publications. 27-56.
- Kaymak, E. (2007). Does Cyprus need a truth and reconciliation commission? *The Cyprus Review*, 19(1): 71-89.
- Kıbrıs Gazetesi (2017, 18 Şubat). <https://www.kibrisgazetesi.com/kibris/hukumete-ve-meclise-guven-azaldi-h12895.html> [erişim: 12.04.2020].
- Kıbrıs Gazetesi (2019, 21 Ekim). <https://www.kibrisgazetesi.com/kibris/en-az-guven-duyulan-kurumlar-meclis-hukumet-ve-siyasi-partiler-2-h75956.html> [erişim: 12.04.2020].
- Kıbrıs Postası (2004, 14 Nisan). https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n3001-inonu-meydani-evet-diye-inledi [erişim: 12.04.2020].
- Kıbrıs Postası (2004, 23 Nisan). https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n3104-meydanlar-evet-sesleriyle-inledi [erişim: 12.04.2020].
- Kıbrıs Postası (2011, 3 Kasım). https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n65576-cmirs-arastirma-sonuclari-en-guvenilir-kurum-ordu-en-az-guven-medyaya [erişim: 12.04.2020].
- Kimberlee, R. H. (2002). Why don't British young people vote at general elections? *Journal of Youth Studies*, 5(1), 85-98. <https://doi.org/10.1080/13676260120111788>
- KKTC YSK (2000). “KKTC 2000 Cumhurbaşkanlığı Seçim Sonuçları”. <http://ysk.mahkemeler.net/wp-content/uploads/2019/05/2000ss.doc> [erişim: 11.04.2020].
- KKTC YSK (2005). “KKTC 2005 Cumhurbaşkanlığı Seçim Sonuçları”. <http://ysk.mahkemeler.net/wp-content/uploads/2019/05/ilan1.doc> [erişim: 11.04.2020].

- KKTC YSK (2010). “KKTC 2010 Cumhurbaşkanlığı Seçim Sonuçları”. <http://ysk.mahkemeler.net/wp-content/uploads/2019/05/secimsonuc.doc> [erişim: 11.04.2020].
- KKTC YSK (2015). “KKTC 2015 Cumhurbaşkanlığı Seçim Sonuçları”. http://ysk.mahkemeler.net/wpcontent/uploads/2019/05/secim_sonucularinin_ilani.doc [erişim: 11.04.2020].
- KKTC YSK (2009). "KKTC 2009 Milletvekilliği Erken Genel Seçim Sonuçları". <http://ysk.mahkemeler.net/secim.aspx?skod=31> [erişim: 16.07.2019].
- KKTC YSK (2018). "7 Ocak 2018 Milletvekilliği Erken Genel Seçimi". <http://ysk.mahkemeler.net/secim.aspx?skod=41> [erişim: 16.07.2019].
- Macedo, S. vd. (2005). *Democracy at risk: how political choices undermine citizen participation, and what can be done about it*. The Brookings Institution Press.
- Maggini, N. (2017). *Young people's voting behaviour in Europe: a comparative perspective*. Palgrave Macmillan.
- Martinez, L. vd. (2011). Behavioural consequences of regret and disappointment in social bargaining games. *Cognition and Emotion*, 25(2), 351-59. <https://doi.org/10.1080/02699931.2010.485889>
- Makse, T. ve Sokhey, A. E. (2013). *The displaying of yard signs as a form of political participation*. *Political Behavior*, 36(1), 189-213. <https://doi.org/10.1080/02699931.2010.485889>
- Marien, S. vd. (2010). Inequalities in non-institutionalised forms of political participation: a multi-level analysis of 25 countries. *Political Studies*, 58(1), 187-213. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2009.00801.x>
- Mayer, J. D. ve Schmidt, H. M. (2004). Gendered political socialization in four contexts: political interest and values among junior high school students in China, Japan, Mexico, and the United States. *The Social Science Journal*, 41, 393-407. <https://doi.org/10.1016/j.soscij.2004.04.024>
- Mieriņa, I. (2012). The vicious circle. *European Societies*, 16(4), 615-637. <https://doi.org/10.1080/14616696.2012.749414>
- Milbrath, L. W. (1965). *Political participation: How and why do people get involved in politics?* Rand McNally.
- Milbrath, L. W. (1981). “Political participation.” *The Handbook of Political Behavior*. (Der.) Samuel L. Long. Vol. 4, Plenum Press. 197-240.
- Norris, P. (2002). “Women’s power at the ballot box.” *Voter turnout from 1945 to 2000: A global report on political participation*. (Der.) Rafael López Pintor ve Maria Gratschew. International IDEA. 95-104.
- Oinas, E. vd. (2018). (Der) *What politics?:youth and political engagement in Africa*. Brill. <https://doi.org/10.1080/13629387.2018.1547197>
- Onodera, H. vd. (2018). Dynamics of engagement among youth in Arab Mediterranean countries. *The Journal of North African Studies*, <https://doi.org/10.1080/13629387.2018.1547197>, [erişim: 22.06.2019].
- Parvin, P. (2018). Democracy without participation: a new politics for a disengaged era. *Res Publica*, 24(1), 31-52. <https://doi.org/10.1007/s11158-017-9382-1>

- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Rekker, R. vd. (2015). Political attitudes in adolescence and emerging adulthood: developmental changes in mean level, polarization, rank-order stability, and correlates. *Journal of Adolescence*, 41, 136–147. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2015.03.011>
- Quintelier, E. (2007). Differences in political participation between young and old people. *Contemporary Politics*, 13(2), 165-180. <https://doi.org/10.1080/13569770701562658>
- Rubenson, D. vd. (2004). Accounting for the age gap in turnout. *Acta Politica*, 39(4), 407–21. <https://doi.org/10.1057/palgrave.ap.5500079>
- Russo, S. ve Stattin, H. (2017). Stability and change in youths' political interest. *Social Indicators Research*, 132(2), 643-658. <https://doi.org/10.1007/s11205-016-1302-9>
- Sabucedo, J. M. ve Arce, C. (1991). Types of political participation: a multidimensional analysis. *European Journal of Political Research*, 20(1), 93-102. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1991.tb00257>
- Seyd, B. (2015). Exploring political disappointment. *Parliamentary Affairs*, 69(2), 327–347. <https://doi.org/10.1093/pa/gsv018>
- Sleat, M. (2013). Hope and disappointment in politics. *Contemporary Politics*, 19(2), 131-145. <https://doi.org/10.1080/13569775.2013.785826>
- Sloam, J. (2016). Diversity and voice: the political participation of young people in the European Union. *The British Journal of Politics and International Relations*, 18(3), 521-537. <https://doi.org/10.1177/1369148116647176>
- Sonan, S. ve faustmann, h. (2018). political clientelism and conflict resolution: the case of Cyprus. *Workshop on Political Clientelism in the 21st Century: Theory and Practice*. <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/101a2faa-1a68-4086-8b46-2a4198cea1e1.pdf> [erişim: 10.04.2020].
- Sönmez, Ö. A. (2013). Religiosity and political participation of university students in Turkey. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 4(10), 403-409. <https://doi.org/10.36941/mjss>
- Studlar, D. T. vd. (1998). Explaining the gender gap in voting: a cross-national analysis. *Social Science Quarterly*, 79(4), 779-798.
- TEPAV (2013). *KKTC Devleti fonksiyonel – kurumsal gözden geçirme çalışması*. TEPAV Yayınları No: 67.
- Townsend, J. R. (1969). *Political participation in communist China*. University of California Press.
- UNDP (2009). Kıbrıs'ta gençlik: emeller, yaşam tarzları ve yetkilendirme. *Kıbrıs İnsan Gelişim Raporu* 2009. https://planipolis.iiep.unesco.org/sites/planipolis/files/ressources/cyprushdr2009_summary_tr.pdf [erişim: 09.04.2020].
- UNFICYP (2007). The UN in Cyprus: An inter-communal survey, *The Blue Beret*, https://unficy.unmissions.org/sites/default/files/2007_04_april.pdf [erişim: 09.04.2020].
- UNICEF (2011). Adolescence: an age of opportunity. https://www.unicef.org/adolescence/files/SOWC_2011_Executive_Summary_EN_01122011.pdf [erişim: 23.04.2019].

- Van Deth, J. W. (2014). A conceptual map of political participation. *Acta Politica*, 49(3), 349–367. <https://doi.org/10.1057/ap.2014.6>
- Gregg G. Van Ryzin (2007) Pieces of a puzzle: linking government performance, citizen satisfaction, and trust. *Public Performance & Management Review*, 30(4), 521-535, <https://doi.org/10.2753/PMR1530-9576300403>
- Verba, S. ve Nie, N. H. (1972). *Participation in America*. Harper & Row.
- Verba, S. vd. (1997). Knowing and caring about politics: gender and political engagement. *The Journal of Politics*, 59(4), 1051–1072. <https://doi.org/10.2307/2998592>
- Vissers, S. ve Stolle, D. (2014). The internet and new modes of political participation: online versus offline participation. *Information, Communication & Society*, 17(8), 937-955. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2013.867356>
- Waller, L. G. (2013). Enhancing political participation in Jamaica: The use of Facebook to “cure” the problem of political talk among the Jamaican youth. *SAGE Open*, 3(2), 1-9. <https://doi.org/10.1177/2158244013486656>
- Ward, G. (2019). Happiness and voting behaviour. *World Happiness Report 2019*, https://s3.amazonaws.com/happiness-report/2019/WHR19_Ch3.pdf [erişim: 11.04.2020].
- Watts, M. W. (1999). Are there typical age curves in political behavior? the 'age invariance' hypothesis and political socialization. *Political Psychology*, 20(3), 477-499. <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00153>
- Yang, K. ve Holzer, M. (2006). The performance-trust link: implications for performance measurement. *Public Administration Review*, 66(1), 114–126. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2006.00560.x>
- Zeglovits, E. ve Zandonella, M. (2013). Political interest of adolescents before and after lowering the voting age: the case of Austria. *Journal of Youth Studies*, 16(8), 1084-1104. <https://doi.org/10.1080/13676261.2013.793785>